

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่แห่งหนึ่งของโลก มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 5.84 คนต่อไร่ มีพื้นที่เขตชั้นในหลายเขตที่มีความหนาแน่นของประชากรเกิน 30 คนต่อไร่ (กรุงเทพมหานคร, 2553) เช่น เขตธนบุรี เขตสัมพันธวงศ์ และเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย นอกจากนั้นแล้วดูเหมือนจะไม่แออัดมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับมหานครใหญ่ๆ ในหลายๆ ประเทศ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วกรุงเทพมหานคร ยังต้องรองรับประชากรอีกเกือบหนึ่งเท่าตัวจากปริมาณพลและต่างจังหวัด ซึ่งเข้ามาอยู่อาศัย ศึกษา ทำงาน และใช้บริการต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยไม่ถือว่าเป็นประชากรของกรุงเทพมหานครตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง ประชากรของกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2554 มีประชากรถึง 11.0 ล้านคน กรุงเทพมหานครจึงเป็นทั้งศูนย์รวมของความเจริญก้าวหน้าและสารพันปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ มลพิษทางอากาศและมลพิษทางเสียงอันเนื่องมาจากความแออัดของรถยนต์ประเภทต่างๆ กว่าสามล้านคัน และโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่กว่าสี่หมื่นโรง อันเป็นบ่อเกิดของควันทoxic ผนวกกับความร้อนอบอ้าวของรังสีที่สะท้อนจากผิวคอนกรีต ทำให้ประชาชนเกิดความตึงเครียดมากขึ้น เชื่อกันว่าสีเขียวและร่มเงาของต้นไม้ในเมืองสามารถช่วยผ่อนคลายความเครียดดังกล่าวได้พอสมควร เมืองใหญ่ๆ ทั้งหลายรวมทั้งกรุงเทพมหานครจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่สีเขียวและการปลูกต้นไม้ในเมืองกันมากขึ้น โดยเฉพาะต้นไม้ใหญ่ริมถนน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11 โดยคิดจากสวนถนน (street park) 563 ไร่ จากพื้นที่สีเขียวของกรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 4,933 ไร่ (สำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร, 2549) เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่และส่งเสริมพื้นที่สีเขียว บริเวณถนนสายหลักของกรุงเทพมหานครให้มีประโยชน์ ทั้งเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและประวัติศาสตร์ ดังนั้น เพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองน่าอยู่สวยงาม มีต้นไม้ใหญ่ที่มีประวัติศาสตร์อันน่าจดจำ เป็นมรดกของลูกหลานและประวัติศาสตร์ และประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีแนวทางการอนุรักษ์ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและประวัติศาสตร์ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบของต้นไม้ใหญ่ริมถนนเพื่อการอนุรักษ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของต้นไม้ใหญ่ริมถนนทั้งทางวนวัฒนวิทยาและทางด้านสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแนวทางการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ของต้นไม้ใหญ่ริมถนนในเขตกรุงเทพมหานครโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. เพื่อจัดทำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ของต้นไม้ใหญ่ริมถนนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

ทำการศึกษองค์ประกอบของต้นไม้ใหญ่ริมถนนทั้งทางวนวัฒนวิทยา และทางด้านสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร คือ บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย ดุสิต พระนคร และสัมพันธวงศ์ ซึ่งเป็นเขตที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและประวัติศาสตร์ สำหรับการศึกษานวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแนวทางการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ของต้นไม้ใหญ่ริมถนนในเขตกรุงเทพมหานคร และจัดทำเป็นระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ของต้นไม้ใหญ่ริมถนนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ต้นไม้ใหญ่ริมถนน หมายถึง พรรณไม้ขนาดใหญ่ที่อยู่ริมถนน โดยเฉพาะไม้ยืนต้นทุกขนาดที่มี GBH มากกว่า 30 เซนติเมตร ขึ้นไป

องค์ประกอบของต้นไม้ใหญ่ริมถนน หมายถึง จำนวน ชนิด ระยะห่างของแต่ละต้น เส้นผ่าศูนย์กลางที่ความสูงเพียง ความสูง พิกัดตำแหน่ง

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การรู้จักนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด สูญเสียน้อยที่สุด ใช้ได้นานและต้องกระจายการใช้ประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด สูญเสียน้อยที่สุด ใช้ได้นานและต้องกระจายการใช้ประโยชน์ให้ทั่วถึงกันโดยถูกต้องตามกาลเทศะด้วย

การอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ หมายถึง การสืบสานทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งเพื่อเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมในอดีตให้สู่คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ทั้งโบราณสถาน ศาสนสถาน และสถานที่ประวัติศาสตร์ และแสดงเอกลักษณ์ถึงความเป็นไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานองค์ประกอบของต้นไม้ใหญ่ริมถนนทั้งทางวนวัฒนวิทยาและทางด้านสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแนวทางการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ของต้นไม้ใหญ่ริมถนนในเขตกรุงเทพมหานครโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. เพื่อเป็นระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ของต้นไม้ใหญ่ริมถนนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร